

29. Российско-украинские отношения. Перспективы вхождения Украины в Евразийский союз: онлайн-конференция Р. Ищенко [Електронний ресурс] // ИА REX – Режим доступу: . – 2011. – 05.12. – Заголовок з екрану.

30. Росія поспішає приєднати до себе Україну, щоб встановити демографічний баланс з азійськими народами [Електронний ресурс] // Український тиждень – Режим доступу: . – 2011. – 23.12. – Заголовок з екрану.

31. Толстов С. Перспективы Евразийского интеграционного проекта. Россия примеряется к мировым экономическим и политическим процессам [Електронний ресурс] / С. Толстов // Независимая газета – Режим доступу: – Заголовок з екрану.

32. Висновки Ради ЄС по Україні [Електронний ресурс] // Тиждень.UA – Режим доступу: – 2012. – 11.12 – Заголовок з екрану.

33. Merle Maigre and Philipp Fluri, eds., Almanac on Security Sector Management in Ukraine 2010 (Geneva: Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, 2010), [Електронний ресурс]. – Режим доступу: . – Заголовок з екрану.

34. «Украина 2015: факторы стабильности и нестабильности во внешней политике» [Електронний ресурс] // hvylya.org – Режим доступу: . – Заголовок з екрану.

35. В Единой России предлагают переселить 7 млн украинцев в Сибирь для создания «кордона против китайского наплыва» [Електронний ресурс] // Корреспондент.net – Режим доступу: – Заголовок з екрану.

Арабаджи Ю. І. Проблемы и перспективы украинско-российских взаимоотношений на современном этапе

Исследуются отношения между Украиной и Россией в контексте провозглашенного руководством нашей страны стратегического курса на европейскую интеграцию. Проанализирована доктрина евроазиатства относительно Украины. Показаны перспективы отношений Украины с Россией и с Евросоюзом.

Ключевые слова: Украина, Россия, Европейский Союз, национальные интересы, внешнеполитическая стратегия, интеграция, стратегическое партнерство.

Arabadgi Y. Problems and prospects of Ukrainian-Russian relations at the present stage

The thesis indicates attitudes between Ukraine and Russia in a context of a strategic course on European integration, which was proclaimed by the government of our country. The given research analyzes the doctrine of Eurasian in relation to Ukraine; examines the prospects of attitudes of Ukraine and Russia with the European Union.

The main purpose of this paper is to analyze the current problems of Ukrainian-Russian relations at the present stage and forecasts for the further development of partnership between the two countries.

Achieving this goal involves the study address the following main tasks: 1) to assess the current state of relations between Ukraine and Russia; 2) consider the statements of some politicians on the Ukrainian-Russian relations; 3) find out the causes of the crisis partnership between the countries; 4) explore ways and mechanisms to overcome the problems in bilateral relations; 5) analyze the results of sociological research on topical issues of Ukrainian-Russian relations; 6) clarify the position of leading Ukrainian and foreign experts, political scientists on the future of Russian-Ukrainian relations; 7) consider predictions about the further development of partnership between the two countries. The object is the current state of relations between Ukraine and Russia. The subject of the study is to further areas of partnership between the two countries.

Ukrainian choice between Western European and Eastern European integration should take into account especially their strategic objectives, rather than through external economic pressure. His final decision to extend the benefits of one of the two centers of power - the European Union or Russia, Ukraine has taken to implement its strategic, not tactical choice.

Keywords: Ukraine, Russia, the European Union, national interests, foreign policy strategy, integration, strategic partnership.

Надійшла до редколегії 17.02.2013 р.

УДК 352

В. П. Березинський

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА ЯК АГЕНТ ПОЛІТИЧНОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ

Розкривається теоретичний і практичний зміст поняття «територіальна громада». Визначаються ознаки територіальної громади, характеризується її роль і можливості в політичній самоорганізації населення адміністративно-територіальних одиниць.

Ключові слова: місцеве самоврядування, територіальний колектив, територіальна громада, корінний інтерес, ознаки територіальної громади, агент політичної самоорганізації.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Формування системи місцевого самоврядування в Україні, конституювання територіальної громади як її первинного суб'єкта є передумовою та вагомим чинником розбудови демократичної, правової та соціальної держави. Місцеве самоврядування, відображаючи політичні, географічні, соціально-економічні, національно-культурні та інші особливості різних територіальних одиниць, сприяє набуттю ними своєї індивідуальності, посилює почуття належності людини до певної територіальної громади, має стратегічне значення в процесі соціальної інтеграції та політичної мобілізації суспільства.

Місцеве самоврядування виступає, у першу чергу, як вираження самоорганізації, самодіяльності, самодисципліни громадян (жителів певної території), його формування як цілісної системи в рамках усієї спільноти, за необхідністю має відбуватися на її нижчих рівнях, у первинних осередках, тобто територіальних громадах. Останні є основним продуцентом інтересів у системі місцевого самоврядування. Саме тому, дослідження проблеми становлення та функціонування територіальних громад як агентів політичної самоорганізації є нагальною потребою політичної науки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Політико-правові та соціологічні аспекти проблеми становлення та функціонування територіальних громад досліджували західні (Г. Бребан, Ж. Ведель, Б. Гурне, Р. Драго, Л. Дюгі, Г. Єллінек, Т. Маунц, Г. Райт, А. де Токвіль, Л. Штейн та ін.), російські (В. П. Безобразов, І. В. Видрін, О. Д. Градовський, М. М. Коркунов, М. О. Краснов, О. Є. Кутафін, О. М. Писарєв, В. І. Фадєєв, О. І. Черкасов, Є. С. Шугрина та ін.) та українські (М. О. Баймуратов, В. І. Борденюк, І. П. Бутко, М. П. Воронов, Р. К. Давидов, Н. К. Ісаєва, В. М. Кампо, О. О. Карлов, А. А. Коваленко, М. І. Корнієнко, П. М. Любченко, М. П. Орзіх, В. Ф. Погорілко, М. О. Пухтинський, Ю. П. Сурмін, Н. І. Руда, О. Ф. Фрицький та ін.) фахівці.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є розкриття політичної суті територіальних громад, визначення їхньої ролі у процесах політичної самоорганізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «територіальний колектив» («територіальна громада») порівняльно недавно з'явилося у вітчизняному суспільствознавстві. У західній правовій і соціологічній літературі приділялася значна увага дослідженню місцевих співтовариств. Як правило, це пояснюється функціонуванням у західних державах системи місцевого самоврядування і зростанням ролі локальної демократії в європейських інтеграційних процесах.

У кожній країні є певні особливості в організації територіальних колективів. Вони мають різні назви, наприклад, в Італії, Бельгії, Швеції – це комуна, в Німеччині – община, у Франції – комуна, департамент, регіон, у Польщі – гміна.

Ще в 1955 р. західний дослідник Дж. Міллер, розглянувши близько 100 визначень територіальних співтовариств, дійшов висновку, що, незважаючи на наявні розбіжності, їх об'єднують такі важливі ознаки, як соціальна взаємодія, територія і спільний зв'язок. Інший західний дослідник К. Іонассен виявив у різних визначеннях місцевих співтовариств такі елементи, як: 1) населення; 2) територіальна база; 3) взаємозалежність спеціалізованих частин співтовариства і поділ праці в ньому; 4) спільні культура і соціальна система, які інтегрують діяльність його членів; 5) усвідомлення жителями єдності і належності до співтовариства; 6) можливість діяти на корпоративній основі для вирішення місцевих проблем [2, с. 249].

Як вважає український дослідник М. О. Баймуратов [2, с. 254], до сучасної вітчизняної науки термін «територіальна громада», як синонім термінам «територіальний колектив» і «місцеве співтовариство», увійшов з книги польського дослідника Я. Щепанського «Елементарні поняття соціології», де він визначає цей термін як групу людей, члени якої «прив'язані узами спільних відносин до території, на якій вони мешкають, і узами відносин, що впливають з факту проживання на спільній території» [25, с. 160]. Громада тут належить до соціальних спільнот і виступає як стійка і стабільна форма соціального життя.

У радянському науковому дискурсі територіальний колектив традиційно визна-

чався як первинний суб'єкт місцевого самоврядування, але змінювалася правова природа його членів: на локальному рівні вони функціонували не як громадяни держави, а як жителі певної територіальної одиниці [2, с. 253]. Наприклад, югославський дослідник С. Попович вважав, що місцева співдружність являє собою самовряду, відділену від державних органів співдружність громадян, в якій вони самі безпосередньо вирішують деякі справи, що становлять спільний інтерес для певного населеного пункту [20, с. 372–373], а Б. Л. Страшун визначав, що «територіальні колективи є самоврядними об'єднаннями громадян за місцем проживання» [21, с. 24]. Інтеграційний аспект домінує у В. Я. Бойцова, який вважає, що територіальні колективи являють собою своєрідні колективи трудящих, скріплені територіальною спільністю [6, с. 135], С. М. Іванова і А. А. Югова, які під територіальною спільнотою розуміють «соціально організовану групу людей, яка відносно компактно мешкає на певному просторі й об'єднана вирішенням завдань за місцем проживання» [9, с. 94].

У сучасній вітчизняній науці вперше феномен територіального колективу був визначений українським дослідником М. Орзіхом [19]. У контексті адміністративно-територіального поділу сучасної України термін «територіальний колектив» визначається як первинний суб'єкт самоврядування та сукупність громадян, що мешкають у селах (сільрадах), селищах і містах.

Таке тлумачення «територіального колективу» було піддано критиці деякими авторами, які стверджували, що ототожнення територіального колективу з населенням, громадянами, які мешкають на певній території, веде тільки до рефлексії його територіальної певності [1, с. 97].

Український дослідник-правник М. Орзіх дає визначення, що містить детальну структурну характеристику територіального колективу. На його думку, соціальну основу самоврядних територій становить територіальний колектив (община, а ще краще – комуна, з огляду на режим комунальної власності в Україні і світовий досвід), що складається (на відміну від населення територіальних одиниць) з осіб (громадян, іноземців, осіб без громадянства), що постійно мешкають або працюють на даній території (або мають на території нерухоме майно, або є платниками комунальних податків) [17, с. 67].

М. Орзіх вважає, що проблема територіального колективу не є юридико-термінологічною, і введення в закон і науковий обіг поняття територіального колективу не виключає загальноприйнятого уявлення про адміністративно-територіальний устрій як територіальну організацію держави, що визначає просторові межі функціонування територіальних колективів, об'єднаних територіальним інтересом [18, с. 95].

Російський дослідник І. В. Видрін визначає територіальний колектив як соціальну спільноту, що складається в межах спільного проживання громадян, що має своєю основою суспільно необхідну, соціально зумовлену діяльність, здійснювану групою людей, об'єднаних інтересами в політичній, соціально-економічній і культурно-побутовій сферах життя [7, с. 86]. Для позначення територіального колективу інший російський дослідник Ю. А. Тихомиров вживає термін «соціальна спільнота», під якою він розуміє населення міст, сіл тощо [23, с. 118].

На думку російського дослідника В. І. Фадєєва, територіальний колектив варто розглядати як «право громадян, місцевого співтовариства (населення даної території) на самостійне завідування місцевими справами [24, с. 32], а М. А. Краснов визначає місцеве співтовариство як сукупність людей, які складають населення самоврядних одиниць [16, с. 7].

У цілому ототожнення територіального колективу з населенням відповідної адміністративно-територіальної одиниці притаманне для вітчизняної науки. Так, український дослідник В. Кампо вважає, що початковим суб'єктом місцевого самоврядування фактично виступає територіальний колектив в особі жителів села (сіл відповідної сільради), селища або міста [11, с. 70–71], а М. Корнієнко визначає територіальний колектив як первинний суб'єкт місцевого самоврядування [14, с. 17].

Якщо застосовувати територіальний підхід, то втрачається соціально-

правова сутність населення «як локального співтовариства громадян (місцеве співтовариство), об'єднаних спільною діяльністю, інтересами та цілями із задоволення потреб, пов'язаних з побутом, середовищем проживання, дозвіллям, навчанням, вихованням, спілкуванням». Враховуючи ці міркування, український дослідник М. О. Баймуратов визначає територіальний колектив (місцеве співтовариство) як сукупність фізичних осіб, котрі постійно мешкають на певній території і пов'язані територіально-особистісними зв'язками системного характеру. Таке місцеве співтовариство в результаті спільних взаємних комунікацій, що мають системоутворюючий характер, об'єктивно здатне виробляти характерні інтереси і реалізовувати їх на рівні місцевого самоврядування [1, с. 97].

Подібною точки зору додержується і інший український дослідник О. В. Батанов, який визначає територіальну громаду як територіальну спільноту, що складається з фізичних осіб, котрі постійно проживають і працюють на території села чи добровільного об'єднання у спільну громаду кількох сіл, селища чи міста, безпосередньо або через сформовані ними муніципальні структури вирішують питання місцевого значення, мають спільну комунальну власність, нерухоме майно на даній території, платять комунальні податки і пов'язані територіально-особистісними зв'язками системного характеру [4, с. 77; 5].

В офіційних документах України вперше термін «територіальний колектив» був використаний у Конституційному договорі між Верховною Радою України та Президентом України «Про основні засади організації і функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України», укладеного 8 червня 1995 р. Ст. 47 цього договору визначає, що місцеве самоврядування – «це гарантоване державою право територіальних колективів громадян та обраних ними органів місцевого самоврядування самостійно вирішувати всі питання місцевого значення в межах Конституції і законів України». Там же зазначалося, що «первинними суб'єктами місцевого самоврядування є територіальні колективи громадян, які проживають у селах (сільрадах), селищах, містах» [12].

У ст. 140 Конституції України територіальний колектив названо територіальною громадою [13]. Наведене у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначення територіальної громади практично повторює конституційне формулювання, за винятком акцентування на постійне проживання жителів у межах певної адміністративно-територіальної одиниці: «Територіальна громада – це жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів декількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр» [8].

Розуміння територіальної громади в політико-правовій практиці сучасної України відповідає не тільки сформованій міжнародним стандартам, а й історичним традиціям українського народу. Значний відрізок часу громадське самоврядування здійснювалося на основі звичаєвого права. Територіальні громади, або общини, були центрами громадського самоврядування в Київській Русі. На праві громад базувалося і Магдебурзьке право в містах середньовічної України. Громади входили до системи місцевого самоврядування, передбаченої Конституцією УНР від 29 квітня 1918 р. і проектами Конституції УНР 1920 р. [2, с. 254].

Нерідко громаду ототожнюють з общиною, проте остання за своїм змістом є ширшим утворенням, оскільки її визначальним критерієм є спільна власність.

У загальному плані община – це, по-перше, соціальна спільнота, що характеризується особливою формою соціальної організації з переважанням неформальних зв'язків, слабодиференційованою соціальною структурою і схожою діяльністю індивідів, які входять до її складу; по-друге, група, яка створена на основі певної спільної ознаки і мешкає компактно [10]. На означення різних соціальних спільнот виділяють ремісну, релігійну, національну, територіальну та інші види общин. Такі спільноти характеризуються розвинутою мережею неформальних відносин, закритістю і певною економічною самодостатністю, бо вони задовольняють повсякденні потреби своїх членів за рахунок внутрішніх ресурсів.

У західній соціології проблему общин (громад) досліджували представники

Чиказької школи (Р. Парк, Е. Берджесс та ін.). Ф. Тьонніс виокремлював два типи соціальних зв'язків: община як спільнота і як суспільство. В общині як спільноті домінують емоційні стосунки, довіра, а суспільству притаманні «механічний» характер зв'язків, формальність взаємин між індивідами. А. Етционі, обґрунтовуючи свою концепцію комунітаризму, звертається до дослідження традиційних норм взаємин і цінностей колективізму, в яких вбачає засіб подолання багатьох кризових явищ у сфері економіки, екології, освіти, сімейних стосунків, боротьби зі злочинністю тощо [10].

У вітчизняному суспільствознавстві община розглядається у декількох значеннях: соціально-економічна спільнота, характерна для ранніх стадій розвитку суспільства; відокремлена, гомогенна за деякими ознаками (національність, релігія, місце проживання тощо) соціальна група із домінуванням неформальних стосунків. Спочатку община виникла на основі родових зв'язків (первисна община); у процесі суспільного розвитку, з удосконаленням засобів виробництва і розподілом праці вона стала основною виробничою (економічною) одиницею доіндустріального суспільства (селянська община); пізніше, зі зміною засобів виробництва й характеру соціальних стосунків, більшого значення набула територіальна ознака створення общини (Т. Заславська, В. Староверов та ін.) [10].

На відміну від общини, де домінує емоції, стихійні механізми гуртування, термін «громада» більшою мірою орієнтований на раціональну, усвідомлену спільність людей. Громада розглядається як, по-перше, об'єднання людей, згуртованих спільністю інтересів, завдань, цілей; по-друге, особлива форма суспільної взаємодії, яка ґрунтується на індивідуальному і колективному усвідомленні її значущості, наповненості для всіх і кожного важливими життєвими смислами. У громаді домінує така форма спільності, як єднання, згуртування, однакове становище, людей об'єднують у ній суттєві (і навіть корінні) настанови, інтереси, цілі, почуття солідарності («Ми»), готовність до спільних дій. При цьому зберігаються сприятливі умови для самоідентифікації («Я») [22].

Суттєвими ознаками громади є спільна соціальна ситуація, сформована ідентичність індивідів, відчуття своєї належності до згуртованого особливими зв'язками, цілісного й особистісно значущого соціального утворення, захищеності його колективною силою, усвідомлення своєї відповідальності перед ним, вболівання за спільну справу, спрямованість діяльності на зміцнення внутрішніх зв'язків, примноження спільних надбань, особистісний розвиток. Як правило, позитивні, цінні для індивідів ознаки громади закорінені у життєвих цілях, цінностях, настановах, способі життя, реалізуються у спільній діяльності [22].

У цілому, співставляючи зміст понять «громада», «місцеве співтовариство», «соціально-територіальна спільнота», можна виділити такі ознаки територіальної громади:

- автономна соціальна надструктура, об'єднана перманентною (постійною) спільною діяльністю;
- місцеве співтовариство – це певна незалежна частина товариства, що характеризується своєю локальною цілісністю; його учасниками виступають жителі даної місцевості;
- соціально-територіальна спільнота – територіально об'єднана сукупність людей, що формується на основі соціально-територіальних розбіжностей у специфічне соціальне утворення, виступає носієм локально виявлених зв'язків і відносин, які панують у даному співтоваристві.

Український дослідник-правник В. І. Кравченко розглядає територіальну громаду в трьох аспектах: по-перше, це базова адміністративно-територіальна одиниця; по-друге – форма організації місцевої влади; по-третє – суб'єкт цивільно-правових відносин, суб'єкт, що хазяює [15, с. 77, 82]. Останні дві ознаки фігурують у визначенні В. А. Баранникова, який тлумачить місцеве самоврядування одночасно як публічно-владну установу, тобто корпорацію публічного права, що здійснює публічну владу в межах конкретних міських, сільських та інших видів поселень, і корпорацію, що виступає суб'єктом цивільно-правових відносин, з допомогою яких

вона вирішує багато питань місцевого значення [3, с. 27].

Враховуючи різні підходи, М. О. Баймуратов виявив такі основні ознаки територіальної громади [2, с. 256]:

1) територіальна – спільне проживання осіб (жителів), котрі входять до громади на певній території (у межах певної адміністративно-територіальної одиниці – села, селища, міста);

2) інтегративна – територіальна громада виникає на основі об'єднання всіх жителів, що мешкають на певній території незалежно від того, чи є вони громадянами даної держави, тобто, членами територіальної громади можуть бути громадяни даної держави, а також іноземні громадяни, особи без громадянства, котрі постійно мешкають на певній території;

3) інтелектуальна – в основі конституювання територіальної громади лежать спільні інтереси жителів, які мають специфічний характер і виявляються у вигляді широкого спектру системних індивідуально-територіальних зв'язків, що виникають між ними (основний об'єкт діяльності територіальної громади – питання місцевого значення);

4) майнова – територіальна громада є суб'єктом права комунальної власності (їй належить рухоме й нерухоме майно, прибутки місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що перебувають у власності відповідних територіальних громад);

5) фінансова – члени територіальної громади є платниками місцевих податків і зборів.

Висновки. У теоретичній і практичній площині територіальна громада ототожнюється з населенням відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Територіальні громади варто розглядати як агенти політичної самоорганізації, оскільки вони є об'єднанням людей, згуртованих спільністю інтересів, завдань, цілей; у них домінує така форма спільності, як єднання, згуртування, однакове становище. У територіальній громаді людей об'єднують суттєві (корінні) настанови, інтереси, цілі, почуття солідарності, готовність до спільних дій – а це, безперечно, є основою для політичної самоорганізації.

Бібліографічні посилання

1. Баймуратов М. А. Конституционно-проектная регламентация местного самоуправления и территориальных коллективов / М. А. Баймуратов // Юридический вестник. – 1996. – № 1. – С. 95-100.
2. Баймуратов М. О. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні / М. О. Баймуратов // Погорілко В.Ф. Муніципальне право України: Підручник / В.Ф. Погорілко, М.О. Баймуратов, Ю.Ю. Бальций та ін.; за ред. М.О. Баймуратова; вид. 2-ге, доп. – К: Правова єдність, 2009. – С. 247–318.
3. Баранников В. А. Муниципальное право: Учебник для вузов / В. А. Баранников. – М.: ЮНИТИ-ДАНА; Закон и право, 2000. – 383 с.
4. Батанов О. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: монографія / О. Батанов; під заг. ред. В.Ф. Погорілка. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2003. – 512 с.
5. Батанов О. В. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні: Монографія / О. В. Батанов. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. – 260 с.
6. Бойцов В. Я. Система субъектов советского государственного права / В. Я. Бойцов. – Уфа: Башкиргоиздат, 1972. – 160 с.
7. Выдрин И. В. Территориальный коллектив как субъект местного самоуправления (государственно-правовые аспекты) / И. В. Выдрин // Известия высших учебных заведений. Сер. Правоведение. – 1992. – № 4. – С. 84–91.
8. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
9. Иванов С. М. Территориальные коллективы в системе социалистического самосознания советского народа / С. М. Иванов, А. А. Югов // XXVII съезд КПСС и повышение эффективности конституционного регулирования: Межвуз. сб. науч. тр. / Свердлов. юрид. ин-т им. Р.А. Руденко; [Редкол.: М.И. Кукушкин, Ю. И. Скуратов (отв. редакторы) и др.]. – Свердловск: СЮИ, 1988. – С. 94–98.
10. Іщенко О. Община / О. Іщенко // Соціологічна енциклопедія / В. Г. Гордяненко (уклад.). – К.: Академвидав, 2008. – С. 254.

11. Кампо В. Деякі проблеми становлення і розвитку місцевого самоврядування / В. Кампо // Місцеве та регіональне самоврядування України. – 1993. – № 1–2. – С. 68–73.
12. Конституційний договір між Верховною Радою України та Президентом України «Про основні засади організації і функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України» від 8.06.1995 р. № 1к/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 18. – Ст. 133.
13. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
14. Корнієнко М. Пошук варіантів місцевого самоврядування ще продовжується / М. Корнієнко // Місцеве та регіональне самоврядування України. – 1994. – № 4. – С. 15–19.
15. Кравченко В. І. Місцеві фінанси України: Навч. посібник / В. І. Кравченко. – К.: Т-во «Знання», 1999. – 487 с.
16. Краснов М. А. Введение в муниципальное право / М. А. Краснов; отв. ред. М. М. Славин // Академический правовой ун-т при Ин-те государства и права РАН. – М., 1993. – 16 с.
17. Орзіх М. Концепція правового статусу самоврядних територій і органів місцевого самоврядування / М. Орзіх // Місцеве та регіональне самоврядування України. – 1995. – № 1. – С. 67–75.
18. Орзих М. Интерес в системе местного самоуправления / М. Орзих // Аппарат государственного управления: интересы и деятельность / [отв. ред. В.Ф. Сиренко]. – К.: Наук. думка, 1993. – С. 86–96.
19. Орзих М. Суверенитет республики и местное самоуправление / М. Орзих // Развитие национальной государственности союзной республики на современном этапе: Тезисы республиканской науч.-практ. конф. – К., 1990. – С. 24–27.
20. Попович С. Административное право. Общая часть / С. Попович; пер. с сербохорват. Ю. С. Гиренко; под ред. Ц.А. Ямпольской. – М.: Прогресс, 1968. – 357 с.
21. Страшун Б. Л. Социализм и демократия. Социалистическое народное представительство / Б. Л. Страшун. – М.: Междунар. отношения, 1976. – 206 с.
22. Теремко В. Громада / В. Теремко // Соціологічна енциклопедія / В. Г. Гордяненко (уклад.). – К.: Академвидав, 2008. – С. 86.
23. Тихомиров Ю. А. Публичное право: Учебник / Ю. А. Тихомиров. – М.: Изд-во БЕК, 1995. – 496 с.
24. Фадеев В. И. Муниципальное право России / В. И. Фадеев. – М.: Юрист, 1994. – 168 с.
25. Щепанский Я. Элементарные понятия социологии / Я. Щепанский; пер. с польск. – М.: Прогресс, 1969. – 240 с.

Березинский В. П. Территориальная община как агент политической самоорганизации.

Раскрывается теоретическое и практическое содержание понятия «территориальная община». Определяются признаки территориальной общины, характеризуются ее роль и возможности в политической самоорганизации населения административно-территориальных единиц.

Ключевые слова: местное самоуправление, территориальный коллектив, территориальная община, коренной интерес, признаки территориальной общины, агент политической самоорганизации.

Berezinskiy V. Territorial community as an agent of political self-organization.

The theoretical and practical concept of «local community» is disclosed. It is shown that local communities were investigated by J. Miller, K. Ionassenom and others, and to the scientific discourse of national social flagged by the work of J. Schepanskoho «Elementary concepts of sociology». Territorial community is traditionally defined as the primary entity of local government and a set of citizens living in settlements (baseline) and regional units (associate level).

Followed for the first time in official documents of Ukraine the term «territorial collective» was used in the Constitutional Treaty 8 June 1995, and the term «local community» - in 1996 the Constitution of Ukraine and the Law of Ukraine «On Local Self-Government in Ukraine» 1997 determined that an understanding of the local community in the politico-legal practice of modern Ukraine not only meets the current international standards, but also the historical traditions of the Ukrainian people, in particular, the experience of public authorities in Kievan Rus, the medieval cities of Ukraine, the formation of the constitutional framework of the UPR.

Current understanding of the local community highlights are its essential features: a common social situation, formed the identity of individuals, the feeling of belonging to a cohesive special relationships, holistic and personally meaningful social formation, its collective security force, awareness of their responsibility to him *vbolivannya* for the common cause, orientation activities to strengthen internal communications, increase joint achievements, personal development.

Territorial community includes cohabitation of persons (residents) who are part of the community in a particular area (within a local government area - villages, towns, cities), the union of all residents living in a particular area (citizens of this state, foreign citizens, persons without citizenship); common interests of residents who have special characteristics and are found in a wide range of systemic individual and regional relationships that arise between them, the eligibility of municipal property

(movable and immovable property, income of local budgets, other funds, land, natural resources), the establishment of local taxes and fees.

It is determined that local communities should be seen as agents of political self-organization, as they are an association of people united by common interests, goals, objectives, they have dominated this form of community as a unity, cohesion, same situation. In the territorial community of people united by a substantial (root) instructions, interests, goals, solidarity, willingness to act together - and this is certainly the basis for political self-organization.

Keywords: local government, regional staff, local community, fundamental interests, signs the local community, an agent of political self-organization.

Надійшла до редколегії 20.02.2013 р.

УДК 327.7

Є. О. Гуль

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОЛІТИКИ МІЖНАРОДНИХ САНКЦІЙ ПРОТИ ІРАНУ

Розглядаються завдання, які поставило міжнародне співтовариство у контексті іранської ядерної проблеми та розкривається ефективність застосування міжнародних санкцій.

Ключові слова: міжнародна безпека, міжнародні відносини, Іран, ядерна програма, санкції, Рада Безпеки ООН, режим ядерного нерозповсюдження, ДНЯЗ, МАГАТЕ.

9 червня 2010 р. Рада Безпеки ООН за підтримки всіх постійних членів проголосувала за прийняття четвертої резолюції 1929 (12 голосів «за», Бразилія та Туреччина «проти», Ліван утримався), яка передбачала введення нових додаткових санкцій по відношенню до ядерної програми Ірану. Всього за чотири роки (перша санкційна резолюція до Ірану 1737 прийнята Радою Безпеки 27 грудня 2006 р.) було ухвалено чотири резолюції, кожна з яких посилювала попередню за обсягом та жорсткістю санкційних заходів.

Цікавий той факт, що в жодному більш ніж 20 докладів Міжнародної агенції з атомної енергії (МАГАТЕ) по відношенню до іранської ядерної програми з 2003 р., немає ніяких прямих доказів про те, що в Ірані реалізується військова ядерна програма [1]. Також інформація, яка виходить у ЗМІ з посиланням на спецслужби різних країн, не містить прямих доказів, що Іран вже наступного дня може отримати ядерне вибухове знаряддя. Не роблять таких висновків і експерти, які займаються постійним систематичним моніторингом доступної інформації з цієї проблематики. Тому виникає питання, наскільки такий санкційний режим може вважатися ефективним для вирішення тих задач, які визначило міжнародне суспільство у відношенні іранської ядерної програми.

Сьогодні в невгамовному потоці інформації в ЗМІ з ядерної проблеми Ірану, де уже давно переплелися реальні факти з припущеннями та домислами, це питання втрачається в полі зору, тип паче на фоні постійних дискусій про те, скільки залишилось часу до появи ядерної зброї в Ірані. Односторонній підхід сформував помилкову уяву про ефективність обраного інструменту, який вважається єдино правильним для вирішення даної задачі. Треба звернути увагу на те, що парадигма, на основі якої буде знайдено шлях до вирішення іранської ядерної проблеми, стане прецедентом і може бути використана для врегулювання подібних ситуацій у майбутньому. Виключати їх появу в сучасних міжнародних умовах практично неможливо.

Саме тому дане дослідження набуває актуальності і принципове значення має чіткий та виважений підхід до розробки інструментів, які ефективно діяли у вирішенні поставленого питання. Будь-яка помилка або промах у даному випадку можуть призвести до фатального виходу.

У рамках дослідження здійснений аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання ядерної проблеми Ірану. З даної проблематики використані роботи зарубіжних дослідників, таких як: Б. Иванова, Д. Домбея, Л. Меган, О. Саллівана. Особливу увагу приділено саме текстам резолюцій Ради Безпеки ООН, які склали джерельну базу роботи.

Метою даної статті є аналіз, якою мірою ефективно застосування санкцій,